

Aufheben #09: Συμβολές Gilles Dauve: Επιστροφή στην Καταστασιακή Διεθνή

Το κείμενο “Κριτική της Καταστασιακής Διεθνούς” του Gilles Dauve (Jean Barrot) είναι ένα από τα σημαντικότερα κείμενα σχετικά με τους καταστασιακούς. Αναδημοσιεύουμε παρακάτω μια επικαιροποίηση του κειμένου που πρόκειται να δημοσιευθεί στα ελληνικά από “Τα Παδιά της Γαλαρίας”¹.

Το έτος 2000, η “κοινωνία του θεάματος” έχει γίνει μια πιασάρικη έκφραση της μόδας, όχι τόσο διάσημη όσο συνήθιζε να είναι η “ταξική πάλη”, αλλά κοινωνικά πιο αποδεκτή. Επιπλέον, η Καταστασιακή Διεθνή (ΚΔ) επισκιάζεται τώρα από την κεντρική της φιγούρα, τον Γκυ Ντεμπόρ, που αυτή τη στιγμή απεικονίζεται ως ο τελευταίος ρομαντικός επαναστάτης. Είτε στο Βερολίνο είτε στην Αθήνα, κανείς θα πρέπει να πάει πέρα από την καταστασιακή μόδα για να εκτιμήσει τη συνεισφορά της ΚΔ στην επανάσταση. Με τον ίδιο τρόπο, κάποιος πρέπει να διαρήξει το “μαρξιστικό” βέλο για να καταλάβει τι είπε πραγματικά ο Μαρξ και τι εξακολουθεί να σημαίνει για μας.

Η ΚΔ έδειξε ότι δεν υπάρχει επανάσταση χωρίς μια άμεση γενικευμένη κομμουνιστικοποίηση ολόκληρης της ζωής, και ότι αυτός ο μετασχηματισμός είναι μια από τις συνθήκες/προϋποθέσεις της καταστροφής της κρατικής εξουσίας. Επανάσταση σημαίνει το να μπει ένα τέλος σε όλους τους διαχωρισμούς και πρώτα από όλα στον διαχωρισμό εκείνο που αναπαράγει όλους τους άλλους: την εργασία ως αποκομμένη από το υπόλοιπο της ζωής (ετμ.). Το να απαλλαγούμε από τη μισθωτή εργασία συνεπάγεται την απο-εμπορευματοποίηση του τρόπου που τρώμε, κοιμόμαστε, μαθαίνουμε και ξεχνάμε, κινούμαστε από το ένα μέρος στο άλλο, φωτίζουμε το υπνοδωμάτιό μας, σχετιζόμαστε με την βελανιδιά κάτω στον δρόμο, κ.λπ.

Είναι όλα αυτά κοινοτοπίες; Ε, λοιπόν, δεν ήταν πάντα και, ακόμα και τώρα, δεν είναι για όλους.

Αρκεί να διαβάσουμε τις “Αρχές της Κομμουνιστικής Παραγωγής και Διανομής”^{2,3} γραμμένο το 1935 από την Ολλανδο-γερμανική Αριστερά, για να συνειδητοποιήσουμε το εύρος της εξέλιξης. Όσον αφορά τον Μπορντίγκα και τους επιγόνους του, πάντα θεωρούσαν τον κομμουνισμό σαν ένα πρόγραμμα που θα έμπαινε σε πρακτική μετά την κατάληψη της εξουσίας. Ας θυμηθούμε απλά τι συζητιόταν γύρω στα 1960, όταν οι ριζοσπάστες αντιπαρατίθενταν σχετικά με την “εργατική εξουσία” και όριζαν την κοινωνική αλλαγή ως μια ουσιαστικά πολιτική διαδικασία.

Η επανάσταση είναι κομμουνιστικοποίηση. Αυτό είναι τόσο σημαντικό, για παράδειγμα, όσο ήταν η απόρριψη των συνδικάτων μετά το 1918. Δεν λέμε ότι η επαναστατική θεωρία πρέπει να αλλάζει κάθε τριάντα χρόνια, αλλά ότι μια αξιάριμη προλεταριακή μειονότητα απέρριψε τα συνδικάτα μετά το 1914, και μια άλλη ενεργή μειοψηφία σκόπευε σε μια κριτική της καθημερινής ζωής στις δεκαετίες του 1960 και του 1970. Η ΚΔ υπερέβη

---

1 Στμ. Η μετάφραση του κειμένου “Κριτική στην Καταστασιακή Διεθνή” υπάρχει διαδικτυακά εδώ: <https://libcom.org/library/κριτική-της-καταστασιακής-διεθνούς-gilles-dauvé>. Το παρόν κείμενο υπάρχει και σε παλιότερη μετάφραση από το “Κόκκινο νήμα” εδώ: <https://libcom.org/library/επιστροφή-στην-κδ-gilles-dauvé>.

2 Σημείωση του εκδότη: Δείτε “Τι ήταν η ΕΣΣΔ; Προς μια θεωρία της παραμόρφωσης της αξίας: Μέρος III: Αριστερός Κομμουνισμός και η Ρώσικη Επανάσταση”, σελ. 37, στο *Aufheben* #8, Φθινόπωρο 1999.

3 Στμ. Οι “Αρχές της Κομμουνιστικής Παραγωγής και Διανομής” είναι έργο της ομάδας αριστερών κομμουνιστών *GIK* (*Group of International Communists*) που ιδρύθηκε το 1926 στην Ολλανδία, οι ιδέες της οποίας διαμορφώθηκαν από τις εμπειρίες της Ρωσικής και την Γερμανικής επανάστασης του 1917 και 1918.

τα όρια της οικονομίας, της παραγωγής, του χώρου δουλειάς [workshop] και του εργατισμού επειδή, εκείνη την εποχή, από το Watts μέχρι το Τορίνο, οι προλετάριοι αμφισβητούσαν πραγματικά το σύστημα της εργασίας και των δραστηριοτήτων έξω από αυτήν. Αλλά τα δύο αυτά πεδία σπάνια δέχονταν επίθεση από τις ίδιες ομάδες: οι μαύροι θα εξεγείρονταν ενάντια στην εμπορευματοποίηση της ζωής στα γκέτο, ενώ οι μαύροι και λευκοί εργάτες θα επαναστατούσαν ενάντια στον υποβιβασμό τους σε γρανάζια της μηχανής, παρόλα αυτά τα δυο κινήματα απέτυχαν να ενωθούν. Στους χώρους δουλειάς, οι εργάτες απέρριπταν από την μια την εργασία και από την άλλη ζητούσαν μεγαλύτερους μισθούς: η ίδια η μισθωτή εργασία δεν ξεπεράστηκε ποτέ. Παρόλα αυτά υπήρχαν απόπειρες να αμφισβητηθεί το σύστημα ως ολότητα, στην Ιταλία για παράδειγμα, και η ΚΔ ήταν ένας από τους τρόπους με τους οποίους αυτές οι προσπάθειες βρήκαν έκφραση.

Εδώ είναι που οι καταστασιακοί εξακολουθούν να μας (δια)φωτίζουν. Και εδώ είναι επίσης που επιδέχονται κριτική.

Το όριο της ΚΔ έγκειται στο δυνατό της σημείο: μια κριτική του εμπορεύματος που επέστρεψε στα βασικά χωρίς ακριβώς να φτάσει στη βάση. Η ΚΔ αρνήθηκε και ταυτόχρονα αγκάλιασε τη συμβουλευτική αριστερά. Όπως και η ομάδα *Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα*, θεώρησε το κεφάλαιο ως μια διαχείριση που αποστερεί τους προλετάριους από οποιονδήποτε έλεγχο πάνω στις ζωές τους, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ήταν αναγκαίο να βρεθεί ένας κοινωνικός μηχανισμός που να επιτρέπει [να δίνει τη δυνατότητα] σε όλους να πάρουν μέρος στη διαχείριση της ζωής. Η θεωρία της ομάδας *Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα* για τον "γραφειοκρατικό καπιταλισμό" έδωσε περισσότερη σημασία στην γραφειοκρατία παρά στο κεφάλαιο. Ανάλογα, η θεωρία της ΚΔ για την "θεαματική κοινωνία" έκρινε το θέαμα ως πιο σημαντικό στον καπιταλισμό από το ίδιο το κεφάλαιο. Τα τελευταία γραπτά του Ντεμπόρ, για την ακρίβεια, επαναόρισαν τον καπιταλισμό ως πλήρως ολοκληρωμένο θέαμα, αλλά αυτή η λάθος σύλληψη υπήρχε εκεί από τότε που η "*Κοινωνία του Θεάματος*" εξέλαβε λανθασμένα το μέρος με το όλο το 1967.

Το θέαμα δεν είναι αιτία του εαυτού του⁴. Ριζώνεται στις παραγωγικές σχέσεις και μπορεί να κατανοηθεί μόνο μέσα από μια κατανόηση του κεφαλαίου, όχι αντίστροφα. Είναι η διαίρεση της εργασίας που μετασχηματίζει τον εργάτη σε έναν θεατή της εργασίας του, των προϊόντων του, τελικά της ίδιας της ζωής του. Το θέαμα είναι η ύπαρξή μας αλλοτριωμένη σε εικόνες που τρέφονται από αυτήν [την ύπαρξή μας], το αυτοματοποιημένο αποτέλεσμα των κοινωνικών μας δράσεων. *Ξεκινά από μας και διαχωρίζεται από μας μέσω της καθολικής αναπαράστασης των εμπορευμάτων* (ετμ.). Γίνεται εξωτερικό προς τη ζωή μας επειδή η ζωή μας σταθερά αναπαράγει την εξωτερικοποίησή της.

Η έμφαση στο θέαμα οδήγησε σε ένα αγώνα για μια μη-θεαματική κοινωνία: στην καταστασιακή σκέψη, η εργατική δημοκρατία λειτουργεί ως ένα αντίδοτο στην ενατένιση, ως η καλλίτερη δυνατή μορφή δημιουργίας καταστάσεων. Η ΚΔ αναζητούσε μια αυθεντική δημοκρατία⁵, μια δομή όπου οι προλετάριοι δεν θα ήταν πλέον θεατές. Αναζητούσε για ένα μέσο (δημοκρατία), έναν τόπο (το συμβούλιο) και έναν τρόπο ζωής (γενικευμένη αυτοδιαχείριση) που θα ενδυνάμωναν τους ανθρώπους να σπάσουν τα δεσμά αλυσίδες της παθητικότητας.

Δεν υπάρχει αντίφαση ανάμεσα στις κατά Ντεμπόρ και Βανεγκέμ εκδοχές της ΚΔ. Ο συμβουλευτισμός και η ριζική υποκειμενικότητα δίνουν αμφότερα έμφαση στην αυτενέργεια, είτε προέρχεται από μια εργατική κολλεκτίβα είτε από ένα άτομο.

"Πιστεύω ότι όλοι οι φίλοι μου κι εγώ θα είμασταν ικανοποιημένοι να εργαζόμαστε ανώνυμα στο Υπουργείο Ελεύθερου Χρόνου, για μια κυβέρνηση που μακροπρόθεσμα θα νοιαζόταν να αλλάξει τη ζωή (...)" (Ντεμπόρ, *Potlatch*⁶, π.29, 1957).

4 Στμ. Εδώ είμαστε! Ο χεγκελιανός ορισμός του κεφαλαίου ως αυτοσκοπού κ.λπ.!

5 Στμ. Η δημοκρατία ως αναπαραγωγή του διαχωρισμού του πολιτικού. Όρια Καστοριάδη, Ντεμπόρ.

6 Στμ. Περιοδικό της *Λεττριστικής Διεθνούς*, ομάδας που σχηματίστηκε με την αποχώρηση του Ντεμπόρ και άλλων από την Λεττριστική ομάδα του Isidore Isou και στη συνέχεια συγχωνεύθηκε με το "*Διεθνές Κίνημα για ένα Φανταστικό Bauhaus*" και την "*Ψυχογεωγραφική Ένωση του Λονδίνου*" για να σχηματίσουν την *Καταστασιακή Διεθνή*. Εκδόθηκαν συνολικά 28 τεύχη από το 1954 μέχρι το 1957, ενώ δύο επιπλέον τεύχη εμφανίστηκαν τον Νοέμβριο του 1957 και τον Ιούλιο του 1959, τώρα με τον

Αρχικά οι καταστασιακοί πίστευαν ότι ήταν εφικτό να πειραματιστούν κατευθείαν με νέους τρόπους ζωής. Γρήγορα συνειδητοποίησαν ότι τέτοια πειράματα απαιτούν μια πλήρη συλλογική επαναοικειοποίηση των συνθηκών της ύπαρξης, Ξεκίνησαν με μια επίθεση στο θέαμα ως παθητικότητα, και στράφηκαν στην επιβεβαίωση του κομμουνισμού ως δραστηριότητας. Αυτό είναι ένα θεμελιώδες σημείο από το οποίο δεν μπορούμε να υπαναχωρήσουμε. Αλλά στη διάρκεια όλης αυτής της διαδικασίας (επαν)ανακάλυψης, το ελάττωμα ήταν η υπόθεση ότι θα πρέπει να υπάρχει μια χρήση της ζωής, που λογικά οδήγησε στην έρευνα για μια ολικά διαφορετική χρήση.

Αυτή η αναζήτηση για μια διαφορετική χρήση της ζωής κάποιου τροφοδοτούσε αλλά ταυτόχρονα κουτσούρευε την κριτική της ΚΔ για τον милитαντισμό. Ήταν αναγκαίο να εκτεθεί η πολιτική δράση ως μια διαχωρισμένη δραστηριότητα στην οποία το άτομο μάχεται για έναν σκοπό που αφαιρείται από την ίδια τη ζωή του, καταπιέζει τις επιθυμίες του και θυσιάζει τον εαυτό του για έναν σκοπό ξένο προς τα συναισθήματα και τις ανάγκες του. Έχουμε δει όλοι παραδείγματα μιας αφοσίωσης σε μια ομάδα και/ή ένα όραμα του κόσμου που έχει σαν αποτέλεσμα το άτομο να γίνεται μη δεκτικό στα πραγματικά γεγονότα, και ανίκανο να πραγματοποιήσει ανατρεπτικές δράσεις όταν αυτές είναι δυνατές.

Αλλά μόνο η αλληλεπίδραση των πραγματικών σχέσεων μπορεί να αποτρέψει την ανάπτυξη προσωπικών αδυναμιών και της αλλοτριωτικής αυτο-άρνησης. Αντίθετα, η ΚΔ καλούσε για μια καθολική ριζοσπαστικότητα και 24ωρη συνέπεια, αντικαθιστώντας τα ήθη των милитάντηδων με τα ριζοσπαστικά ήθη, που είναι εξίσου μη λειτουργικά. Οι ίδιες οι εκθέσεις της ΚΔ για τον χαμό της μετά το 1968 είναι ένα θλιβερό ανάγνωσμα: γιατί δεν συμβαίνει σχεδόν ποτέ να είναι κανείς στο ύψος της κατάστασης; ήταν ο Γκυ Ντεμπόρ ο μόνος που ήταν στο ύψος αυτό; Ίσως το βασικό σφάλμα του Ντεμπόρ ήταν να δρα (και να γράφει) σαν να μην επρόκειτο να μην κάνει ποτέ λάθος.

Ήταν ανατρεπτικό να περιπαίζει κανείς την ψευδή μετριοπάθεια των милитάντηδων αποκαλώντας τον εαυτό του Διεθνή, και να στρέφει το θέαμα ενάντια στον εαυτό του, όπως στο σκάνδαλο του Στρασβούργου⁷ (1967). Αλλά το "όπλο" είχε τα αντίθετα αποτελέσματα όταν οι καταστασιακοί προσπάθησαν να χρησιμοποιήσουν διαφημιστικές τεχνικές ενάντια στο σύστημα της διαφήμισης. Το σύνθημα "Σταματήστε το Σόου!" εκφυλίστηκε στο να γίνουν οι ίδιοι ένα θέαμα, και τελικά να επιδεικνύονται. Δεν είναι τυχαίο ότι η ΚΔ αρεσκόταν να αναφέρεται στον Μακιαβέλι και τον Κλαούζεβιτς. Πραγματικά, οι καταστασιακοί πίστευαν ότι, εφόσον ασκούσαν με στυλ και διαίσθηση/ενόραση, κάποια στρατηγική θα επέτρεπε σε μια ομάδα ευφών ανθρώπων να νικήσουν τα μήντια/ΜΜΕ στο ίδιο τους το παιχνίδι και να επηρεάσουν την κοινή γνώμη με έναν επαναστατικό τρόπο. Αυτό από μόνο του αποδεικνύει μια λανθασμένη κατανόηση της θεαματικής κοινωνίας.

αναθεωρημένο υπότιτλο "*Information bulletin of the Situationist International*". Η λέξη *potlatch* αναφέρεται στην πρακτική μιας γιορτής/γεύματος ανταλλαγής δώρων που εφαρμόζεται από τους ιθαγενείς πληθυσμούς της βορειοδυτικής ακτής του Ειρηνικού στον Καναδά και τις ΗΠΑ, μεταξύ των οποίων αποτελεί το πρωταρχικό οικονομικό σύστημα.

7 Στμ. Μιά από τις πιο γνωστές "φάρσες" που οργάνωσαν οι καταστασιακοί, δηλαδή της τακτικής του σχεδιασμού μιας ανατρεπτικής πολιτικής φάρσας, πλάκας, κοροϊδία κ.λπ. Εκμεταλλευόμενοι την απάθεια των συναδέλφων τους, πέντε "φιλο-καταστασιακοί" φοιτητές, δηλαδή φοιτητές επηρεασμένοι από την ΚΔ, παρεισήφρυσαν στην Φοιτητική Ένωση του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου τον Νοέμβριο του 1966 και άρχισαν να σκαδαλίζουν τις αρχές. Η πρώτη ενέργειά τους ήταν να σχηματίσουν μια "Εταιρεία Αναγνώρισης των Αναρχικών" με την ονομασία "*Η Εταιρεία για την Αποκατάσταση του Καρλ Μαρξ και του Ραβασόλ*"; στη συνέχεια ιδιοποιήθηκαν χρηματικούς πόρους της ένωσης για να τυπώσουν σε φλάυερ την "*Επιστροφή της Φάλαγγας Ντουρούτι*", του μεταστραμμένου κόμικ του **Andre Bertrand**. Στη συνέχεια κάλεσαν τους καταστασιακούς να συμβάλλουν σε μια κριτική του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η μπροσούρα "*Η Μιζέρια των Φοιτητικών Κύκλων*", που γράφτηκε από τον Τυνήσιο καταστασιακό **Mustapha/Omar Khayati**. Οι φοιτητές προχώρησαν άμεσα στο τύπωμα 10.000 αντιγράφων της μπροσούρας χρησιμοποιώντας χρήματα του Πανεπιστημίου και την μοίρασαν στη διάρκεια μιας εκδήλωσης για την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους. Αυτό προκάλεσε αμέσως την κατακραυγή των τοπικών, εθνικών και διεθνών ΜΜΕ. Άλλα διάσημα σκάνδαλα που προκάλεσαν οι καταστασιακοί είναι η "*Υπόθεση της Notre-Dame*" και η "*Αναφορά για τη διάσωση του καπιταλισμού*" του Σαγκουνιέτι. Πηγή: Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Situationist_prank.

Πριν και κατά το 1968, η ΚΔ έβρισκε συνήθως τη σωστή στάση απέναντι στις πραγματικότητες που χρειαζόταν να γελιοποιηθούν πριν μπορέσει κανείς να τις επαναστατικοποιήσει: η πολιτική, η ηθική της εργασίας, ο σεβασμός για την κουλτούρα, καλή θέληση της αριστεράς κοκ. Αργότερα, καθώς η καταστασιακή δραστηριότητα έφθινε, δεν είχαν απομείνει πολλά παρά μια στάση, και γρήγορα ούτε καν η σωστή, καθώς αφήνεται στην αυτο-εκτίμηση, τον φετιχισμό των συμβουλίων, μια γοητεία για την κρυφή πλευρά των παγκοσμίων ζητημάτων, συν λανθασμένες αναλύσεις για την Ιταλία και την Πορτογαλία.

Η ΚΔ προανήγγειλε την έλευση της επανάστασης. Αυτό που ήρθε είχε πολλά από τα γνωρίσματα που είχε αναγγείλει η ΚΔ. Τα συνθήματα στους δρόμους του Παρισιού το 1968 και της Μπολόνια το 1977 ήταν ηχώ άρθρων που είχαν προηγουμένων δημοσιευθεί σε μια επιθεώρηση με ιλλουστρασιόν κάλυμα. Παρόλα αυτά, δεν ήταν μια επανάσταση. Η ΚΔ ισχυρίστηκε ότι είχε γίνει μια επανάσταση.

Η γενικευμένη δημοκρατία (και πάνω απ' όλα, η εργατική δημοκρατία) ήταν το ανατρεπτικό όνειρο στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές αυτής του 1970: αντί να το αντιληφθούν αυτό σαν το όριο της περιόδου, οι καταστασιακοί το ερμήνευσαν σαν μια δικαίωση του καλέσματος για τη δημιουργία συμβουλίων. Απέτυχαν να δουν ότι η αυτόνομη αυτοδιαχείριση των αγώνων στα εργοστάσια μπορούν να είναι μόνο ένα μέσο, ποτέ ένας σκοπός αυτή καθαυτή ούτε μια αρχή.

Η αυτονομία συνόψισε το πνεύμα της εποχής: είναι η απελευθέρωση κάποιου από το σύστημα - όχι σε κομμάτια.

Μια μελλοντική επανάσταση θα είναι λιγότερο η συνάθροιση του προλεταριάτου σαν ένα μπλοκ, θα είναι μάλλον η αποσύνθεση αυτού που μέρα με τη μέρα αναπαράγει τους προλετάρους σαν προλετάρους. Αυτή η διαδικασία σημαίνει τη συνάντηση και την οργάνωση στον χώρο δουλειάς, αλλά και τον μετασχηματισμό του χώρου δουλειάς και την έξοδο από αυτόν τόσο όσο και την συνάντηση εκεί [shopfloor]. Η κομμουνιστικοποίηση δεν θα έχει σαν παράδειγμα το Σαν Φραντσίσκο του 1966 ούτε θα επανεκτελέσει τις προηγούμενες στάσεις στα εργοστάσια σε μια πολύ μεγαλύτερη κλίμακα.

Η ΚΔ κατέληξε να προσθέσει τον συμβουλισμό στις αυταπάτες σχετικά με ένα επαναστατικό σαβουάρ-βιβρ, δηλ. ένα ανατρεπτικό στυλ ζωής. Έβαλε το αίτημα για έναν κόσμο στον οποίο η ανθρώπινη δραστηριότητα θα ήταν ισοδύναμη με την διαρκή απόλαυση, και απεικόνισε το τέλος της εργασίας ως την αρχή μιας άπειρης χαράς και πλάκας. Δεν ξέφυγε ποτέ ουσιαστικά από την τεχνοκρατική προοδευτικίστικη θεώρηση μιας αφθονίας ως αποτέλεσμα της αυτοματοποίησης.

Από τις πολύ λίγες ομάδες που είχαν μια κοινωνική επίδραση στο ανατρεπτικό κύμα στα μέσα της δεκαετίας του 1960, η Καταστασιακή Διεθνής έδωσε την καλλίτερη προσέγγιση στον κομμουνισμό με τον τρόπο που αυτός γινόταν αντιληπτός εκείνη την περίοδο. Υπήρχε μια ιστορικά ανυπέβλητη ασυμβατότητα ανάμεσα στο:

"Κάτω η εργασία!"

και το

"Η εξουσία στους Εργάτες!".

Η ΚΔ στάθηκε ακριβώς στο σταυροδρόμι αυτής της αντίφασης (ετμ.).